

Шушкевич Є. М.
МОВНІ ІГРИ ЯК МЕТОД

Поняття мовних ігор вводиться в філософію, австрійсько-британським філософом Людвігом Вітгенштайном, в праці “Філософські дослідження”. Специфіка цього поняття полягає в тому, що воно містить у собі одночасно і поняття (як цілісні і закінчені системи комунікації організовані за своїми внутрішніми правилами.) і метод (як сукупність прийомів прояснення мови в дії, висвітлення її функцій).

В текстах Л. Вітгенштайна зустрічаються три основних, взаємодоповнюючих, форми розуміння поняття мовних ігор. Перша – це вихідні лінгвістичні форми, з яких починається навчання мові шляхом включення того хто навчається в певні види діяльності: “Я називатиму ... “мовною грою” сукупність мови і діяльності” [1; 95], зазначає Л. Вітгенштайн.

Друга, - мовні ігри розглядаються як спрощені, ідеалізовані моделі вживання слів, послідовне ускладнення яких демонструє динаміку мови. Третя форма, виражає соціокультурний аспект ігор відображений в понятті форм життя, Л. Вітгенштайн пише: “уявити собі якусь мову означає уявити собі якийсь спосіб життя” [1; 98].

Мовні ігри це також і своєрідний аналітичний метод, (сукупність прийомів) прояснення мови, висвітлення її функцій, роботи. Мовна гра, як метод, полягає в з’ясуванні випадків застосування того чи іншого висловлювання, яке входить в систему з декількох висловлювань і практичних ситуацій, які разом утворюють певну метамовну гру. Він мислиться як пошук виходів з різного роду концептуальних тупиків, якими рясніє філософська традиція.

Л. Вітгенштайн гадає, що філософські проблеми виникають безпосередно з мови: «Філософська проблема має форму: «Я не можу добре зрозуміти»» [1; 139]. Адже наші поняття визначають наш досвід, який ми розуміємо лише через слова.

Філософ вирішив, що кращий спосіб визначити значення слова полягає в тому, щоб спостерігати за тим як воно використовується.

На думку Л. Вітгенштайна ми обмежуємо слова, якщо намагаємося виокремити їх з їхнього контексту. Слова мають різне використання в різних контекстах. Вийняте з одного контексту і поміщене в інший контекст висловлювання може не означати ту саму річ.

Філософія, на думку Л. Вітгенштайна виникла тоді коли мовні ігри були “демонтовані чи використовувались не правильно”. На його думку, головне джерело нашої нездатності щось зрозуміти – це те що ми не керуємось чітким уявленням використання наших слів. Філософія була б залишена якби мова використовувалась правильно.

Робота філософа полягає в тому щоб виявляти випадки коли мова використовується не правильно і виправляти ці помилки. «Яка ваша мета у філософії? - показувати мусі вихід зі скляної пастки на мухи.» [1; 191] – пише Л. Вітгенштайн, маючи на увазі, показувати людині вихід з пасток, які влаштовує мова, з “мовних пасток”.

Процедура аналізу мовного виразу змінює його смисл. «Застосування залишається мірилом розуміння» [1; 148]

Мовні ігри як метод мають багато сфер застосування. В філософії постмодерну мовні ігри, за Ж.-Ф. Ліотаром, фіксують плюральність наративних практик, на противагу характерному для епохи “Метанаративів” жорсткому “дискурсу легітимацій”, який виключає саму можливість гри (як свободи). Також, в філософії постмодерну ідея мовних ігор лежить в основі концепції читача як джерела смислу, так як в процесі прочитання, читач, текст і автор утворюють собою єдине і безкінечне поле для гри письма (Л. Перрон-Муазес). А за Г. Гадамером “форми протікання всякої розмови можна... описати поняттям гри”.

Культура постмодерну характеризується, за Ж.-Ф. Ліотаром тоталізацією феномену мовних ігор, так як ні одне висловлювання не може бути не ігровим; говорити значить боротися, в смислі грати. Будь-яке висловлювання можна розуміти як хід зроблений у грі. Фактично «соціальні зв'язки складаються з мовних ходів» - ось поле для застосування мовної гри як методу.

Мовних ігор, як і видів вживання знаків, слів, речень, є безліч, “... ця розмаїтість не є чимось сталим, даним раз і назавжди; виникають нові типи мови, нові мовні ігри, а інші стають застаріли, і їх забувають” [1; 101].

Мовні ігри також розуміються і як метод навчання мовленнєвих практик, шляхом включення того хто навчається в певні види діяльності. Це дає широкі можливості для застосування цього методу, наприклад при вивченні мов.

Цей перелік сфер застосування методу мовних ігор, ще можна довго продовжувати, мовні ігри мають ще багато сфер застосування. Найперспективнішими з яких на нашу думку є педагогіка, психологія, неklasична логіка, лінгвістика, конфліктологія тощо.

Список використаних джерел і літератури:

1. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico-Philosophicus; Філософські дослідження / Людвіг Вітгенштайн – К.: Основи, 1995. – 311 с.
2. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Жан-Франсуа Лиотар; [пер. з фр. Н.А. Шмако]. – М.: Ин-т эксперимент. социологии, СПб.: Алетейя, 1998. – 160 с.
3. Языковые Игры // Мир словарей [електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: http://mirslovari.com/content_fil/JAZYKOVYE-IGRY-14296.html

Зауваження Wasя" s W. Straus: Молодець Женя! Тема - вищий пілотаж
і зроблена непогано на твоє сьогодні .